

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka: 172-01/17-3/ EPA 1899-VII
Ljubljana, 17. 5. 2017

Državni svet Republike Slovenije je na 51. seji 17. 5. 2017, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06 in 47/13), sprejel naslednje

M N E N J E

k Letnemu poročilu Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije za leto 2016

Državni svet **se je seznanil** s poročilom, ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada Republike Slovenije.

Državni svet poročilo ponovno ocenjuje kot kakovostno in informativno.

Državni svet ugotavlja, da je Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju: ZPIZ) leta 2016 dosegel in presegel večino načrtovanih ciljev ter posloval likvidno (z zakonsko zahtevanimi izravnanimi prihodki in odhodki v višini 5.035.177.061 evrov). Državni svet prav tako izraža zadovoljstvo, da se nekateri pozitivni trendi na področju pokojninskega zavarovanja, ki jih je bilo možno zaznati že preteklo leto (npr. za 4,7 odstotne točke višji prihodki od prispevkov za socialno varnost, med drugim tudi iz naslova februarja 2015 uvedene obveze plačila prispevkov za začasno in občasno delo dijakov in študentov; nižja rast povprečnega števila uživalcev starostne pokojnine (povečanje zgolj za 0,8 %, kar je najnižja rast v zadnjih 20 letih)), nadaljujejo in, zlasti kar se tiče vzdržnosti pokojninske blagajne, nakazujejo na uspešno uvedene ukrepe v preteklih letih.

Državni svet je bil seznanjen, da se je 2016 ZPIZ še vedno soočal s povečano aktivnostjo na področju reševanja zahtevkov, zaradi 2015 izdane Odločbe Ustavnega sodišča RS št. U-I-239/14-10 z dne 26. 3. 2015, v zvezi z delnicami za notranji odkup, kljub temu pa je uspel realizirati za 4 % več zadev v zvezi z uveljavljanjem pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja na I. stopnji kot preteklo leto.

Kot posebej pomembno področje ZPIZ izpostavlja gmotni položaj upokojencev in s tem povezano usklajevanje pokojnin, ki je bilo 2016 izvedeno v višini 1,1 %, kar pa še vedno ni izničilo negativnih učinkov zgolj delnih usklajevanj ali neusklajevanj pokojnin v preteklih petih letih. Državni svet je bil ob tem seznanjen tudi s številnimi

aktivnostmi Sveta zavoda ZPIZ, ki redno razpravlja o pomembnih vprašanjih za nadaljnji razvoj pokojninskega sistema in s svojimi odločitvami velikokrat skuša pozitivno vplivati na izboljšanje gmotnega položaja upokojencev (predlogi za (izredno) usklajevanje pokojnin; predlog zakonodajnih sprememb v zvezi z obveščanjem delodajalcev in zavarovancev glede neplačanih prispevkov za socialno varnost oz. neoddanih obrazcev REK kot nadgradnjo določb 134. člena ZPIZ-2¹).

Zavod poroča tudi o uspešnem nadaljevanju prenove informacijsko-komunikacijske tehnologije, zlasti v zvezi z digitalizacijo poslovanja znotraj zavoda in pospešeno elektronicizacijo poslovanja v povezavi z drugimi organi ter strankami, kar že prinaša vidne prihranke glede materialnih stroškov (npr. zmanjšanje porabe papirja in stroškov za nakazila prek poštne dostave). Prvič od 2007 se je zavod tudi kadrovsko okrepil, z izvajanjem notranjih kontrol, revizije in internih izobraževanj pa skuša nenehno izboljševati kakovost dela.

Državni svet je bil seznanjen z mnenjem Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki tudi letos ocenjuje, da je poročilo dobro in strokovno pripravljeno in da nudi dober vpogled v delovanje ZPIZ kot tudi v stanje na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Ministrstvo ponovno poudarja dobro sodelovanje s ZPIZ tako pri pripravi zakonodaje kot na drugih področjih. Kot pozitivno ocenjuje tudi vsakoletno nadgradnjo in izpopolnjevanje vsebine poročila, ki posledično ponuja celovit pregled podatkov v zvezi s sistemom pokojninskega in invalidskega zavarovanja in dobro podlago za odločitve glede uvajanja določenih sistemskih sprememb.

Državni svet se je seznanil tudi s stališčem Mladinskega sveta Slovenije, ki izraža pripravljenost mladih na vključevanje v vse procese odločanja o sedanjem in prihodnjem delovanju pokojninskega sistema, saj se mladi čedalje bolj zavedajo pomena dobro delujočega pokojninskega sistema, tudi na podlagi plačevanja prispevkov iz naslova začasnega dela dijakov in študentov. Mladinski svet se zavzema za medgeneracijsko sodelovanje in solidarnost v sistemu ter izraža pripravljenost vključevanja v pogovore o prihodnosti pokojninskega sistema. Pri tem kot predlog navaja vključitev mladih v svet ZPIZ, kar bi omogočilo njihovo aktivno sodelovanje pri pomembnih odločitvah v zvezi s pokojninskim sistemom, prav tako pa tudi okrepilo zaupanje mladih v obstoječi pokojninski sistem. Predlog sta v razpravi podprla tako ZPIZ kot Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, podporo omenjenemu predlogu pa naj bi, kot pojasnjuje ministrstvo, že izrazili tudi socialni partnerji.

Tudi Državni svet se zaveda pomena medgeneracijskega sodelovanja za vzdržnost pokojninskega sistema, ob tem pa posebej izpostavlja velik pomen izobraževalnega sistema, trajanja študija, usmerjanja v izbiro poklicev, skladno s potrebami trga itd.

Državni svet je kot vsako leto izrekel pohvale dobremu vodenju ZPIZ in izrazil zadovoljstvo nad pozitivnimi trendi, ki jih je ponovno moč zaznati iz poročila. Ob tem opozarja na še drugo plat sicer pozitivnega podatka o 2,7 odstotne točke višjih davčnih prihodkih v primerjavi z 2015, saj ima slednje pozitiven učinek zgolj na zmanjšanje deleža transernih prihodkov, ki gredo v breme državnega proračuna, ne pa (tudi) na dvig pokojnin. Državni svet zato predlaga razmislek o tem, da se

¹ V pokojninsko dobo štejejo tudi obdobja, v katerih je delodajalec obračunal prispevke za obvezno zavarovanje od zavarovančeve plače, vendar jih ni plačal v pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

namesto znižanja deleža transference prihodkov v primeru večjih prilivov iz naslova višjih vplačanih prispevkov za socialno varnost sredstva rajši nameni za izboljšanje gmotnega položaja upokojencev. Še zlasti bi bilo to nujno v primeru samskih upokojenk, ki se velikokrat soočajo s socialno stisko, ker prejete pokojnine ne zadoščajo za dostojno življenje, pa tudi drugih skupin upokojencev, ki prejemajo pokojnine, ki ne dosegajo praga revščine (617 evrov/ mesec). Pri tem kot pomemben element, ki lahko vpliva na izboljšanje stanja pokojninske blagajne, Državni svet izpostavlja še vedno veliko manevrskega prostora pri dosledni izterjavi davkov oziroma prispevkov za socialno varnost.

Državni svet je izrecno pozval k zagotovitvi dostojnih pokojnin za vse upokojence, kar pa po njegovem mnenju na podlagi trenutnih relativno nizkih odstotkov za odmero pokojnine (npr. 57,25 % za moškega s 40 leti delovne dobe, kar v primeru odmere od najnižje pokojninske osnove pomeni 443,74 evra mesečno) in splošne nizke ravni plač v Sloveniji ni možno, zato poziva k premislekom o spremembah na omenjenih segmentih javnih politik.

Državni svet se je ponovno seznanil tudi z aktivnostmi sindikatov v zvezi s priznavanjem pokojninske dobe brez dokupa, pridobljene s prostovoljno vključitvijo v obvezno pokojninsko zavarovanje pred letom 2013 na podlagi vplačil v prostovoljno pokojninsko zavarovanje (vložena presoja ustavnosti ZPIZ-2). Glede na odločitev Ustavnega sodišča, da v tem primeru javni interes v smislu zaščite javnih financ prevlada nad interesom posameznikov, sindikati napovedujejo nadaljnje ukrepanje z namenom zaščite pravic, v katere se je na podlagi določb ZPIZ-2 poseglo retrogradno, prav tako pa se vplačanih sredstev posameznikom ni vrnilo. Če drugače ne bo možno doseči popravila nastale krivice, naj bi se v proceduro vložila zakonodajna novela, kar je pristojna Komisija Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide ob razpravah o tej problematiki že večkrat podprla.

Državni svet opozarja, da je v zadnjem času spet možno zaznati aktivnosti posameznikov in zasebnih zavarovalnic, ki delujejo na področju dodatnega pokojninskega zavarovanja, v smeri destabilizacije prvega stebra in krepitve dodatnih pokojninskih zavarovanj, čemur komisija ostro nasprotuje. Posledično, kot vsa leta poprej, ponovno izreka podporo ohranitvi trdnih temeljev pokojninskega sistema na podlagi dodatne krepitve prvega stebra in načela solidarnosti, kar vedno znova poudarja in zagovarja tudi ZPIZ.

Državni svet je v povezavi z navedenim, tako kot ob obravnavi lanskoletnega poročila ZPIZ, ponovno opozoril na pomembno vlogo medijev pri objektivnem prikazovanju stanja pokojninskega sistema, ki bi s poročanjem o zaznanih pozitivnih trendih, ki na žalost velikokrat ostanejo spregledani, lahko v veliki meri pozitivno vplivali na zaupanje ljudi v obstoječi sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Državni svet zato predlaga vodstvu ZPIZ, da samo bolj aktivno pristopi k informiranju splošne javnosti o pozitivnih rezultatih v preteklih letih uvedenih ukrepov in podatkih, ki potrjujejo stabilnost pokojninske blagajne; ne samo z namenom uravnoveženja informacij v medijskem in širšem prostoru, ampak zlasti zaradi nujnosti povrnitve oziroma okrepitve zaupanja mladih in tudi vseh drugih zavarovancev v sistem pokojninskega zavarovanja.

Državni svet se je ponovno dotaknil tudi vprašanja urejanja invalidskega zavarovanja, na katero opozarja že več let zapored, ter delovanja invalidskih komisij (zavračanje

pravic ljudem, ki bi do njih očitno bili upravičeni), tudi v povezavi z zagotavljanjem poklicne rehabilitacije. Sistem invalidskega zavarovanja bi po mnenju Državnega sveta čim prej potreboval korenite spremembe, saj je zastarel in ne nudi ustrezne zaščite zavarovancem, s čimer se strinjata tudi ZPIZ in pristojno ministrstvo. Slednje pojasnjuje, da se je v okviru razprav o Beli knjigi o pokojninah že pripravilo smernice sprememb omenjenega sistema, a da se zaradi trenutne neusklajenosti s predstavniki delovnih invalidov uvedbe omenjenih sprememb ne predvideva pred letom 2019. V zvezi z delovanjem invalidskih komisij pa ZPIZ pojasnjuje, da se v okviru zavoda zavedajo težav na tem področju ter da se zavzemajo za vzpostavitev enotnega izvedenskega organa, a da za to še ni ustrezne podpore ključnih deležnikov (zlasti Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije), ter da je za delovanje v invalidskih komisijah zaradi prenizkega plačila težko pridobiti dobre zdravnike.

Državni svet ponovno poziva k čimprejšnji implementaciji določb 427. člena ZPIZ-2 v zvezi z demografskim skladom ter k pravočasnemu pristopu k pripravi nadaljnjih sistemskih sprememb pokojninskega zavarovanja, po zgledu drugih držav, ki se takšnih sprememb lotevajo na podlagi večletnih priprav (npr. Nemčija 7 let).

* * *

Za poročevalko je bila določena državna svetnica mag. Darija Kuzmanič Korva.

Mitja Bervar, mag. manag.
predsednik